

Uit de mest- en mineralenprogramma's

Meerjarig monitoringsprogramma naar de nutriëntenstromen en de ecologische effecten in stroomgebieden en polders.

"Water is geen gewone handelswaar, maar een erfgoed dat beschermd moet worden. Hiervoor is een gecoördineerde aanpak nodig, gebaseerd op gemeenschappelijke beginselen die op stroomgebiedniveau worden toegepast"

(Uit: Implementatie Europese Kaderrichtlijn Water; Samenvattend eindverslag van fase 2)

1. Aanleiding

Vanuit verschillende invalshoeken van het beleid wordt aangegeven dat het stroomgebied steeds meer hét aangewezen schaalniveau is waarop afspraken en maatregelen genomen zullen worden. Door de stroom-gebiedbenadering als uitgangspunt te nemen, wordt de koppeling tussen de verschillende beleidskaders (regionaal beleid, waterbeleid, landbouw- en natuurbeleid, ruimtelijke ordening) versterkt. Verder kunnen op stroomgebiedniveau problemen meestal snel onderkend worden en ontstaat eerder draagvlak voor de oplossing ervan. De integratie tussen de drie beleidssporen waterbeheer, milieubeheer en ruimtelijke ordening kan op deze manier in de praktijk worden uitgewerkt.

Om de effecten van het generieke en aanvullende beleid op de kwaliteitsverbetering van het landelijke gebied (w.o. de fysisch-chemische kwaliteit van het grondwater en de fysisch-chemische en ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater) aan te kunnen geven, is het noodzakelijk dat de huidige monitoringsactiviteiten in dit licht worden geoptimaliseerd tot een adequaat monitoringsstelsel voor Europees, landelijk en gebiedsgericht beleid. Alleen dan kunnen uiteindelijk ook in kwantitatieve zin uitspraken worden gedaan over het gebruik aan nutriënten (o.a. in de landbouw), de emissies naar bodem, water en lucht en de uiteindelijke kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater (zowel chemisch als ecologisch).

Het Ministerie van LNV heeft, mede op advies van de commissie Spiertz II, aangegeven dat het voor het evalueren van beleidsmaatregelen noodzakelijk is dat op stroomgebiedniveau de effecten van maatregelen worden geëvalueerd. LNV heeft vervolgens het initiatief genomen om in samenspraak met het Ministerie van VROM en V&W een programma op te zetten waarbij meerjarig onderzoek wordt uitgevoerd naar het monitoren van de nutriëntenstromen op stroomgebiedniveau. Vanuit de drie ministeries is reeds (volledige) steun toegezegd.

2. Een nadere uitwerking

Het technisch optimaliseren en uitbreiden van een monitoringsstelsel op stroomgebiedniveau vereist een goede analyse van het systeem (stroomgebied). Met name voor het meten van de effectiviteit van generieke (MINAS) en gebiedsspecifiek (bijv. antiverdrogingsmaatregelen, peilbeheer en reconstructie) beleidsmaatregelen op bijv. de nutriëntenbelasting vanuit het landelijke gebied

naar het grond- en oppervlaktewater en de ecologische waterkwaliteit is het noodzakelijk dat op een adequate manier potentiële bronnen (o.a. RWZI's, overstorten, natuurlijke bronnen, landbouwemissies, depositie, aanvoer gebiedsvreemdwater etc.) en nutriëntenstromen worden geïnventariseerd en monitoringslokaties worden aangelegd.

Bij het optimaliseren van het monitoringsprogramma wordt in eerste instantie gebruik gemaakt van modellen en gebiedskennis. Modellen zijn noodzakelijk om inzicht te krijgen in de waterstromen binnen het gebied. Regionale gebiedskennis is noodzakelijk om deze uitkomsten te toetsen. Alleen als duidelijk is wat de belangrijkste bronnen zijn en hoe de belasting van het grond- en oppervlaktewater tot stand komt, wordt inzichtelijk waar meetlokaties in bodem, grondwater en oppervlaktewater aangelegd dienen te worden. Vervolgens wordt onderlinge samenspraak (Waterschappen, RIVM, RIZA, DLO, TNO, CIW, STOWA) het feitelijke monitoringsprogramma worden ingevuld.

3. De eerste fase

Nu er vanuit de ministeries een toezegging ligt om aan dit meerjarig monitoringsprogramma invulling te geven, wordt momenteel door de kennisinstellingen (DLO, RIZA, RIVM, TNO) geïnventariseerd welke stroomgebieden het meest in aanmerking komen voor het opzetten van een meerjarig monitoringsprogramma (mei/juni 2002).

Vervolgens zal contact gelegd worden met de waterschappen die het gebied in beheer hebben en zal worden nagegaan in hoeverre men bereid is om medewerking te verlenen aan een nadere uitwerking. Hierna vindt de definitieve keuze plaats (augustus 2002).

Vooralsnog is het idee om in het najaar eerst aan de slag te gaan met 4 (pilot)gebieden van (een hoog- en laagbelast) zandgebied, een veen- en een kleipolder; elk van ca. 5000-10000 ha). De methodiek en het gebruik van (nieuwe) indicatoren zal hier in eerste instantie uitgetest worden. Vervolgens zullen er meer gebieden aansluiten (ca. 10 gebieden). Uiteindelijk wordt getracht in de volgende landschappelijke regio's minimaal een stroomgebied of polder in te richten: zeeleigebieden, zeezandgebied / duinstreek, droogmakerijen, laagveen, rivierengebied, zandgebied, stuwwallen, hoogveengebied.

4. Geïnteresseerd?

Interesse in deze ontwikkeling? Neem dan contact op met één van de trekkers. U vindt hun namen onderaan.

Voor meer informatie:

Ir. C.W.J. (Koen) Roest 0317-474375
Dr. G.H.P. (Gertie) Arts 0317-478736
Alterra, Postbus 47, 6700 AA Wageningen
e-mail: c.w.j.roest@alterra.wag-ur.nl
e-mail: g.h.p.arts@alterra.wag-ur.nl

Informatieblad 398.2
Mest- en Mineralenprogramma's 398-I, 398-II, 398-III
Gefinancierd door ministerie LNV
www.mestenmineralen.nl